

Helena Słotwińska, *Pedagogika religii w relacjach z dyscyplinami teologicznymi*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2016, ss. 242. ISBN 978-83-8061-264-8.

W roku 2016 ukazała się książka Heleny Słotwińskiej *Pedagogika religii w relacjach z dyscyplinami teologicznymi*. Wpisuje się ona w ożywione w ostatnich latach, również w Polsce, zainteresowanie pedagogiką religii. Pojawiają się bowiem kolejne próby jej definiowania. Łatwo zauważyć w tym zakresie spory o to, czym dokładnie jest ta dyscyplina naukowa. Pozostaje zaś faktem, że religia spełnia w wychowaniu człowieka i jego rozwoju jako osoby ludzkiej ważną rolę. W związku z tym, że pedagogika religii znajduje się na pograniczu pedagogiki i teologii oraz zajmuje się potencjałem edukacyjnym religii z możliwościami jego wykorzystania w środowiskach wychowawczych, istotne jest określenie jej relacji z dyscyplinami teologicznymi, które są jej najbliższe, czyli z katechetyką i pedagogiką chrześcijańską, co w swojej monografii stawia jako problem badawczy Helena Słotwińska.

W związku z tak postawionym problemem badawczym Autorka przyjęła trzyczęściowy układ pracy. Rozdział pierwszy zawiera treści dotyczące podstawowych zagadnień z pedagogiki. Jest tu krótki zarys powstania i rozwoju tej dyscypliny naukowej, jej definicje, przedmiot badań, wykorzystywane metody, definicje podstawowych pojęć, subdyscypliny oraz związku pedagogiki z innymi naukami. Ta część opracowania stanowi niezbędne wprowadzenie do podejmowanej tematyki pedagogiczno-teologicznej.

W rozdziale drugim pt. *Pedagogika religii jako dyscyplina naukowa* Autorka przedstawia zagadnienia szczegółowe, a mianowicie: powstanie i rozwój pedagogiki religii w Niemczech, Stanach Zjednoczonych, Anglii, Polsce oraz w pozostałych krajach Europy. Następnie definiuje pojęcie i przedmiot badań pedagogiki religii, jej źródła, cele i zadania oraz metody i teorie badawcze. Prezentuje podstawowe pojęcia z zakresu pedagogiki religii, a także – jako centralny w obszarze zainteresowań chrześcijaństwa – problem wychowania religijnego.

Rozdział trzeci nosi tytuł *Pedagogika religii a katechetyka i pedagogika chrześcijańska – podobieństwa i różnice*. Ukazane są w nim obie wskazane w tytule dyscypliny. Opisuując katechetykę, Autorka podkreśliła znaczenie pedagogii Bożej, pojęcie katechetyki z jej rysem historycznym, miejsce, jakie zajmuje w strukturze naukowej, ujęcie katechetyki jako pedagogiki wiary oraz jej związek z pedagogiką Bożą, a także wskazania dla katechezy, katechetów i katechetyki.

W drugim podrozdziale tej ostatniej części monografii zaakcentowane zostały relacje między pedagogiką religii i katechetyką z uzasadnieniem sensowności rozróżnienia między tymi dyscyplinami naukowymi, pomimo wielu łączących je elementów. Podczas prezentacji pedagogiki chrześcijańskiej podkreślony został obowiązek wychowania chrześcijańskiego, a także jego podmioty. Pedagogika chrześcijańska została ukazana jako dyscyplina naukowa, aby można było z kolei wskazać na relacje między pedagogiką religii i pedagogiką chrześcijańską. Przy tym jednak nie zostały uwypuklone różnice między tymi dyscyplinami, choć było to zapowiadane we wprowadzeniu do recenzowanej monografii.

Autorka koncentruje się o wiele bardziej na podobieństwach i elementach zbieżnych pedagogiki religii z katechetyką i pedagogiką chrześcijańską. Nie uwypukla natomiast w sposób wyraźny konkretnych różnic. Jasne wyszczególnienie owych różnic w sposób bardziej wyraźny uwypukliłoby podejmowaną w książce tematykę relacji pedagogiki religii z dyscyplinami teologicznymi. Poza tym, a raczej przede wszystkim, to właśnie owe różnice stanowią przeciwieństwo o zasadności podziału omawianego terenu nauki na wymienione w książce dyscypliny i to one najbardziej są przedmiotem toczących się wokół tego sporów.

Omawiana praca zasługuje jednak na uwagę szczególnie z tego powodu, iż podejmuje ważną refleksję nad istotnym znaczeniem edukacyjnego potencjału religii. Pedagogika religii wypracowuje

bowiem podstawy i zasady edukacji religijnej człowieka w uwarunkowaniach cywilizacyjnych i kulturowych, w jakich on żyje. Religia pomaga odnaleźć sens życia, dostarcza odpowiedzi na pytania egzystencjalne.

Konstrukcja recenzowanego opracowania jest poprawna, tytuły rozdziałów i podrozdziałów są czytelne i poukładane w logiczną i uzasadnioną merytorycznie całość. Zakres opracowania jest wyraźnie zarysowany. Niewątpliwą zasługą Autorki jest zwrócenie uwagi na edukację religijną i w tym kontekście na pedagogikę religii w jej relacjach z dyscyplinami teologicznymi.

Reasumując, należy stwierdzić, że książka Heleny Słotwińskiej jest solidnie i starannie przygotowanym opracowaniem w oparciu o bardzo rozległą literaturę źródłową i przedmiotową. Książka ta stanowi bogate źródło wiedzy dla czytelnika zainteresowanego problematyką pedagogiki religii i katechetyki. Stanowić może z pewnością inspirację do dalszych badań w tym zakresie dla pedagogów, teologów, w tym zwłaszcza dla katechetów. Może być ona przydatna dla studentów pedagogiki, jak również dla wychowawców-praktyków, nauczycieli i pedagogów. Osoby zajmujące się wychowaniem (w teorii lub w praktyce) mogą tu znaleźć wiele cennych treści dotyczących wychowania religijnego opartego o chrześcijańskie Objawienie.

Opis rzeczywistości z odwołaniem się do poznania religijnego stanowi pełniejszy jej obraz, dla człowieka zaś jest istotnym wsparciem w interpretowaniu codzienności, co w konsekwencji czyni go bardziej dojrzałym i odpowiedzialnym za siebie, za innych ludzi i za otaczającą go rzeczywistość. Prezentowane w omawianej monografii zagadnienia stanowią z pewnością godne polecenia treści z zakresu teorii wychowania religijnego.

Dariusz Adamczyk

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

DOI: <http://doi.org/10.21852/sem.2019.1.17>